

Ninjat ennen ja nyt

Joonas Nissinen

Julkaisu: Harukaze – Kirjoituksia Japanin kulttuurista.

Numero: 5.

Julkaisupäivämäärä: 9.6.2010.

Julkaisija: Japani-opinnot, Oulun yliopisto, Oulu.

ISSN: 1458-2899.

URL: http://www oulu.fi/hutk/japani/Harukaze/Nissinen_2010.html

Asiasanat: ninjat, vakoilijat.

忍者

Ninjat (忍者), nuo kaukaisen Japanin mystiset musta-asuiset soturit, ovat taas nousseet laajan yleisön tietoisuuteen. Japanissa heidät tunnetaan yleisemmin shinobeina (忍の者, shinobi-no-mono, 'hän, joka on taitava näkymättömyyden taidossa'), jotka omasivat mystisiä ja jopa ylikuonnollisia voimia. Mutta keitä he olivat ja miten he ovat näkyvillä tänä päivänä?

KEITÄ NINJAT OLIVAT?

Sanalla *ninja* tarkoitetaan henkilöitä, jotka harjoittivat *ninjutsua* (忍術), eli näkymättömissä pysymisen taitoa. *Ninjutsu* on itsenäinen sodankäynnin taito, joka on kehittynyt pääasiassa Japanissa Igan ja Kogan alueilla. Sen on sanottu muodostuneen kiinalaisen kenraalin **Sun Tzun** kirjoittaman kirjan *Sodankäynnin taito* pohjalta. Naispuolisista *ninjoista* käytetään nimitystä *kunoichi* (くノ一). He toimivat vakoojina ja joskus myös salamurhaajina soluttautuen vihollisen joukkoon valeasujen ja viettelemisen taidon avulla.

Shinobit olivat feodaalisen Japanin (kansa oli jaettu yläluokkaan ja talonpoikiin), hyvin koulutettuja salamurhaajia ja vakoojia, jotka toimivat palkkasotureina sotilasjohtajalle eli *shōgunille* (將軍) ja *samurai*-ylimyksille. He edustivat *samurai*-kulttuurin vastakoh-
taa kääntämällä kaikki *samuraiden* ideaalit nurin kurin. Toisin kuin *samurait*, jotka koh-
tasivat vastustajansa kasvoista kasvoihin ja hyökkäsivät kuolemaa uhmaten vihollisten-
sa kimppuun, *ninjat* luottivat enemmänkin näkymättömyyteen sekä salassa pysymiseen
ja suosivat hämäystä.

Ninjojen toimenkuva voidaan jakaa kahteen alueeseen: vakoiluun ja strategiaan. Vakoilu on juuri sitä, miltä se kuulostaa eli tärkeiden tietojen keräämistä vihollisesta, sen mies-
vahuudesta ja näiden tietojen analysointia. Strategialla tarkoitetaan aktiviteetteja joilla
vihollisen sotilaallista voimaa vähennettiin. Näitä aktiviteetteja olivat muun muassa
salamurhatehtävät, joita *ninjat* ottivat vastaan kaikilta, joilla oli varaa maksaa siitä. Sa-

murait käyttivät *ninjojen* palveluksia silloin, kun he eivät voineet voittaa avoimessa taistelussa ja *bushidō* (武士道, 'soturin tie') rajoitti heidän toimiaan. Näin he välttivät likaamasta *samurain* kunniaansa. *Ninjat* eivät olisi pärjänneet avoimessa taistelussa, joten he luottivat yllätysiskuihin, salamurhiin ja sissisodankäyntiin.

On arvioitu, että *ninjutsu* on alkanut kehittyä jo 600-luvulta lähtien, mutta varsinaisen sysäyksen sen kehittymiseen on antanut 900-luvulla tapahtunut Tang-dynastian kaatuminen Kiinassa. Tällöin vallinneiden kaoottisten olojen aikana Kiinasta pakeni epäsuosioon joutuneita kenraaleja ja he päätyivät Japanin vuoristojen suojiin. Lisäksi sinne tuli mystiikkaan vihkiytyneitä shamaaneja ja munkkeja. Siellä he alkoivat elää paikallisen väestön keskuudessa opettaen paikallisille sotataitojaan ja henkisiä saloja. Näin taitojen ja kykyjen sukupolvelta toiselle siirtyminen alkoi, ja siitä muodostui *ninjojen* kulttuuri. Pääasiallisesti *ninjat* olivat keskittyneet Igaan ja Kogaan, jotka sijaitsevat Honshūn saarella Kansain alueella, Näiden alueiden *ninja*-klaanit olivat tunnetuimpia kaikista.

Ninjojen kulta-aikana voidaan pitää rauhatonta aikakautta vuosina 1336–1600, jolloin käytiin useita sotia ja *ninjojen* taidoille oli suurta kysyntää. Varsinkin Nanbukucho- (1336–1392) ja Onin-sodissa (1467–1477) heidän palveluitaan käytettiin paljon. Tosin näiden sotien jälkeen heidän aikakautensa loppu alkoi häämöttää. Yhdistäessään Japania vuosina 1551–1582 **Oda Nobunaga** (織田 信長) koki *ninjojen* Igan ja Kogan tukikohdat uhkiksi, joten hän päätti hyökätä niiden kimppuun. Nopea hyökkäys pakotti *ninjat* taistelemaan avoimia taisteluita, mikä johti lopulta *ninjojen* häviöön ja heidän tukikohtiansa tuhoon. Jäljelle jääneet *shinobit* hajaantuivat lähiprovinssisiin, osa meni **Tokugawa Ieyasun** (徳川 家康) palvelukseen. Edo-kausi (1603–1867) toi mukanaan rauhaisat ja vakaat olot, joten *ninjoille* ei enää ollut käyttöä ja näin heidän aikakautensa oli ohi. Heidän taitonsa ja legendat kuitenkin säilyivät tähän päivään asti, minkä voimme nähdä omassa populaarikulttuurissammekin.

ASEET JA VÄLINEET

Salaperäisten *ninja*-sotureiden on sanottu kävelevän vetten päällä, katoavan kuin tuhka tuuleen ja kulkevan seinien läpi. He aiheuttivat pelkoa eläessään ja tällaiset juorut olivat siinä hyödyksi, sillä pelko on hyvä ase. He jopa lietsoivat itsestään kerrottavia juoruja kasvattaakseen pelkoa. Todellisuudessa *ninjat* käyttivät erilaisia välineitä temppujensa tekemiseen. He käyttivät mutakenkiä ylittäessään soita ja mutaa, mistä myytti vetten päällä kävelemisestä lienee syntynyt. Päästäkseen linnoituksen muurien sisälle he käyttivät nahasta ja raudasta valmistettua käsisuojusta, jonka avulla kiipesivät seiniä pitkin. Lisäksi he käyttivät pommeja. Sen teki mahdolliseksi Igan alueen maaperä, josta *ninjat* saivat aineksia ruutiin.

Aseinaan he käyttivät muun muassa miekkoja, sirppiä eli *kama* (鎌), omaa kehoaan sekä pientä sormusta, *shoboa* (しよぼ), jolla iskettiin vastustajan hermopisteisiin. Aseet muistuttivat pääasiassa maataloudessa käytettyjä työkaluja tai ne saattoi naamioida samannäköisiksi. Tämä teki aseiden kätkemisen helpommaksi. Pääasiallisesti *ninjat* käyttivät lyhyttä miekkaa *nijakenia* (忍者剣), joka oli lyhyempi kuin *katana* (かたな), mutta pidempi kuin *wakizashi* (脇差: わきざし). Miekan lyhyiden vuoksi *ninjan* tuli päästä vastustajan lähietäisyydelle, mutta tupen pituutta kasvattamalla he pystyivät hämäämään vihollista. Koska pitempi tuppi tarkoittaa yleensä pitempää miekan vetoaikaa, *ninjat* saivat vastustajansa yllätettyä tämän avulla. Lisäksi pitempään tuppeen saattoi varastoida pieniä esineitä, joita *shinobit* saattoivat tarvita suorittaessaan tehtävänsä. Miekan lisäksi heillä saattoi olla mukanaan *shurikeneja* (手裏剣), jotka tunnetaan yleisemmin heittotähtinä, mutta niitä saattoivat olla myös heitettävät neulat ja veitset. Näillä heittotähdillä

pääasiallisesti hämättiin vastustajaa heittämällä niitä häntä kohti, eikä niitä ollut tarkoitettu aiheuttamaan vahinkoa. Näin vihollinen saatiin keskittymään ammusten väistelemiseen tai torjumiseen, mikä antoi *ninjalle* aikaa hävitä näkyvistä tai suorittaa nopea hyökkäys. *Ninjat* saattoivat sivellä heittotähtiin myrkkyä, jolloin onnekas raapaisuhaava saattoi olla kohtalokas viholliselle.

MYYTTI MUSTAPUKUISISTA NINJOISTA

Populaarikulttuurissa *ninjat* ovat opittu näkemään mustahappuista pukua käyttävinä salaperäisinä hahmoina. Yö on pimeä, mutta mustaa pukua paremmin yöllä katoamiseen sopii tummansininen asu. Voikin kysyä, miksi heidät kuvataan mustia pukuja käyttävinä henkilöinä.

Myytti mustista asuista tulee *kabuki*-teatterista (歌舞伎). Teatterissa avustajat eli rekvisiitöorit käyttivät mustaa pukua vaihtaessaan lavasteita näytöksissä. *Ninja*-näytelmien yhteydessä rekvisiitöorien joukkoon keksittiin sijoittaa *ninjoja* esittävät näyttelijät, jolloin *ninja* saattoi yllättää yleisön osallistumalla näytökseen, ”ilmestyen kuin tyhjästä”. Näin *ninjoihin* on alettu yhdistää musta asu.

Ninjat eivät ole käyttäneet mitään yhtenäistä asua, josta heidät voisi tunnistaa *ninjoiksi*, koska tämä olisi vaikeuttanut heidän toimintaansa. He ovat muun muassa käyttäneet valeasuja ja sellaisia vaatteita, joiden avulla he pystyivät sulautumaan maastoon. Lisäksi he ovat esiintyneet *samuraiden*, munkkien ja talonpoikien hahmoissa. Jotkut *ninjat* pukeutuivat *komusoiksi* (虚無僧), yksi zen-buddhalaisuuden munkkilahko, jonka jäsenet pitivät olkikoria päässään ja soittivat bambuhuilua, *shakuhachia* (尺八). Näin pukeutuessaan *ninjaa* ei pystynyt tunnistamaan, mutta toiset *ninjat* pystyivät tunnistamaan hänet soittamalla huilua tietyllä tavalla. Toisaalta he eivät välttämättä olleet yhtä taitavia soittajia kuin oikeat munkit, joten heidät saattoi paljastaa soittotaidon perusteella.

Kuva 2: Lone Wolf and Cub -manga.

Shinobien kengät, *jika-tabit* (地下足袋), olivat pehmeitä ja niiden avulla pystyi liikkumaan melkein ääneti. Kengät oli suunniteltu kaksihaaraisiksi ja niiden kanssa käytettiin muotoiltuja lautoja, joiden jäljet matkivat eläinten tai lasten jalanjalkia, mikä vaikeutti *ninjan* jäljittämistä. Lisäksi kengät sopivat hyvin seinillä ja köysissä kiipeilyyn.

NINJAT POPULAARIKULTTUURISSA

Tänä päivänähän *ninjat* ovat nousseet jälleen nuorison tietoisuuteen. *Ninjojen* uuteen nousuun on vaikuttanut eniten **Kishimoto Masashin** (岸本 斉史) vuonna 1999 aloittama *manga-sarja* nimeltä *Naruto*. Sarja kertoo **Uzumaki Naruto** -nimisen pojan elämästä Konoha-nimisessä *ninja*-kylässä. Siellä hän hakee huomiota ja muiden hyväksyntää kaikenlaisilla tempuilla ja kurittomuuksilla. Vanhemmat kylän asukkaat vieroksuvat ja halveksivat häntä eivätkä kiinnitä häneen huomiota, koska Naruton sisään on sinetöity yhdeksänhännäinen demonikettu, joka oli tuhota kylän 12 vuotta aiemmin. Halveksunta on tarttunut myös muihin lapsiin eikä hänellä ole sen vuoksi kavereita, joten hän joutuu elämään yksinään. Mutta kovien kokemusten kautta hän alkaa saada kavereita ja muiden hyväksyntää. Sarjasta on tehty myös *anime*-julkaisu. Tämä sarja on aloittanut valtavan *ninja*-buumin, joka näkyy *animen*, *mangan*, oheistuotteiden ja *cosplayn* merkeissä. Sarjalla onkin valtava fanikunta.

Kuva 3: Naruton hahmoja.

http://kienforcefile.wordpress.com/2008/11/81737_naruto_mainscrn.jpg (haettu 28.4.2009)

Naruton jälkeen on alkanut ilmestyä monia *ninjoista* kertovia *manga*- ja *anime*-sarjoja, mutta ne eivät ole saaneet osakseen niin suurta katsoja- ja lukijakuntaa kuin nuorille suunnattu *Naruto*. Tämä johtuu siitä, että ne on suunnattu enimmäkseen vanhemmalle yleisölle. Näitä sarjoja ovat muun muassa *Basilisk – Kōga Ninpō Chō* (バジリスク - 甲賀忍法帖) ja *Ninja Scroll: The series* (獣兵衛忍風帖, *Jūbei Ninpūchō*), joka pohjautuu samannimiseen, vuonna 1993 julkaistuu animaatioelokuvaan. *Basilisk* julkaistiin *manga* 2003, samaan aikaan kuin *Ninja Scroll* -sarja, ja se sai parin vuoden jälkeen *anime*-versionsa. Ennen *Narutoa* ei ole julkaistu monta enimmäkseen *shinobeja* käsitteleviä sarjoja, mutta *Dagger of Kamui* (カムイの剣, *Kamui no Ken*, 1985) on yksi *ninjoista* kertovista animaatioelokuvista.

Ninjat kuvataan animessa yleensä erikoisia taitoja ja yliluonnollisia ominaisuuksia omaavina henkilöinä. Lisäksi he ovat erittäin taitavia aseidensa käsittelyssä. Perinteinen

rivisotilas-*ninja* on kuvattu mustaan pukuun pukeutuvana soturina, joka ei yleensä omaa erikoiskykyjä. Tämä yleensä johtaa siihen, että hänet on helppo uhrata. Päähenkilöt ovat yleensä pukeutuneet tavallisiin vaatteisiin, mutta omaavat erikoiskykyjä tai taitoja, *jutsu* (術). Näitä ovat esimerkiksi raajojen venyttäminen, toisen henkilön ulkomuodon omaksuminen, maahan sulautuminen, erilaiset ”loitsut” sekä käyttämänsä aseiden erinomainen hallinta sekä aseella tehtävät erikoishyökkäykset.

Animen ja *mangan* lisäksi *ninjoja* on käytetty televisiosarjoissa, elokuvissa ja peleissä. Länsimaissa *ninjat* ovat nousseet esiin James Bond -elokuvan *You only live twice* (1967) myötä. 1980-luvulla *ninja*-teemat ovat nousseet esille useaan otteeseen, sillä *ninja*-aiheisia elokuvia tuotettiin lähes joka vuosi. Muun muassa näitä ovat olleet *Enter the Ninja* (1981), *Revenge of the Ninja* (1983), *The Master* (1984), *Ninja III: The Domination* (1984). Näiden elokuvien lisäksi *Teenage Mutant Ninja Turtles* (1987) on yksi tunnetuimmista *ninja*-aiheisista animaatio-sarjoista. *Sasuke* eli tunnetummin *Ninja Warrior* (alkaen vuodesta 1997) on japanilainen viihteellinen kilpailusarja, jossa 100 osanottajaa yrittää päästä ”*ninja*-taitoja” vaativien esteratojen läpi maaliin ja näin todistaa olevansa ”aito *ninja*”. *G.I. Joe* (1967) on luultavasti ensimmäinen *ninjoja* sisältävä sarjakuva länsimaissa. Toisena esimerkkinä voisi mainita **Stan Sakain** vuonna 1984 luoman *Usagi Yojimbo* -sarjakuvan. *Ninja*-aiheisina peleinä kannattaa mainita *Ninja Gaiden* -sarja (1988), *Ninja Blade* (2009), *Shinobi* (1991) ja *Tenchu*-sarja (1998). Lisäksi *Final Fantasy* ovat luultavasti tunnetuimpia pelejä, joissa on esiintynyt *ninja*-hahmoja.

LÄHTEET

- Lewis 1998 Lewis, Peter, Taistelulajien maailma. Karisto, Hämeenlinna 1998.
- Lumme 2008 Lumme, Juhana, ”Ninjojen hämärä historia”. Anime 7/2008.
- Szczepanski 2009 Szczepanski, Kallie, History of the Ninja.
<http://asianhistory.about.com/od/warsinasia/p/NinjaProfile.htm>
(luettu 29.3.2009).
- Ninja. Nation Master. <http://www.nationmaster.com/encyclopedia/Ninja> (luettu 30.3.2009).
- Ninja. Skwirk – Interactive schooling. http://www.skwirk.com.au/p-c_s-14_u-177_t-516_c-1921/ACT/7/Ninja/Life-in-Feudal-Japan/Medieval-and-early-modern-societies-Japan/History/ (luettu 25.3.2009).
- What is a Ninja? Iga-Ryu Ninja Museum. <http://iganinja.jp/en/about/ninja.html> (luettu 25.3.2009).